

5

Leginkább annak a műfajnak a mestere, melynek eredete távoli századokba nyúlik vissza irodalmunkban. Ezt a maga képére és hasonlatosságára alakította. Őseit a báró Apor Péterek, Eötvös Károlyok, Tóth Bélák között kell keresni, akik értették a módját annak, hogy minden apróság arannyá váljék, amihez hozzáérnek. Semmi alkalom se kicsiny ahhoz, hogy bölcssek, vonzók, talpraesettek legyünk. Az egyéni szeretetreméltóság csodát művel. Egy adomába belefér az egész világ. A harmadik osztályos utazás, a sáska vagy a kettőspont, minden-minden méltó arra, hogy emberi voltunkban megnyilatkozzunk. Kedély által értjük meg az Életet. Ezt a szemléleti formát a barkácsoló, vajákos magyar fajta teremtette meg. A francia cseveg, szikrázik, pontosan kiszámított csattanókat helyez el; a német taglal, fejteget, elemez, boncol, latol, mindig tudományosan, az angol az *essay* megalkotója, valami szigorú, de közvetlen tárgyilagossággal világítja meg tárgykörét. Mi mesélünk, s közben szemlélődünk, vállunkat vonogatjuk, el-elkalandozunk, végül mosolygunk. Móra Ferenc az önmagáért való „beszéd” e pompázatos, keleti módját műveli ki, mely oly általánosan és megindítóan hat mindnyájunkra, annyi távoli emléket ébreszt bennünk, mint a cigányzene. Szeret meg-megállni, vargabetűt tenni, zárójeleket nyitni. Éppen eszébe jutott valami. Mégis mindig célhoz ér. Mondatai természetesen göngyölődnek le egymásról. Tiszteli a betűt, mértékes művésze az írásnak. Önmagában rendkívül megvetheti a teliszájúságot. Markolj keveset, és fogj sokat. Csak az való papírra, ami ma már formailag is megérett. Joubert írja, tanácsul minden tollforgatónak: „Nem a mondatomat csiszolgom, hanem a gondolatomat. Várok mindaddig, míg az a fénycsöpp, melyre szükségem van, ki nem alakul, s le nem pottyán tollam hegyéről.”

Új Idők, 1927. október 2.

